

Ginter Dzierżon

Przeszkoda występku (kan. 1090 §§ 1-2 KPK)

Ius Matrimoniale 11 (17), 79-89

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Ginter Dzierżon

Przeszkoda występku (kan. 1090 §§ 1-2 KPK)

1. Wstęp

Życie ludzkie jest jedną z najcenniejszych wartości. Stąd też Prawodawca kościelny staje w obronie tego dobra w różnych obszarach życia społecznego, w tym również w sferze życia małżeńskiego. Odzwierciedlenie tej prawdy znajdujemy m.in. w regulacjach dotyczących przeszkody występku (kan. 1090 KPK). Otóż w normie tej Ustawodawca postanowił: *Kto ze względu na zawarcie małżeństwa z określoną osobą, zadaje śmierć jej współmałżonkowi lub własnemu, nieważnie usiłuje zawrzeć małżeństwo* (§ 1). Następnie zaś dodał: *Nieważnie również usiłują zawrzeć małżeństwo ci, którzy poprzez fizyczny lub moralny współudział spowodowali śmierć współmałżonka* (§ 2).

Na marginesie należy podkreślić, iż analogiczne ujęcie tej przeszkody występuje w kan. 807 KKKWsch¹.

W literaturze kanonistycznej przytacza się różnorakie racje przemawiające za wprowadzeniem tego tytułu prawnego. Kanoniści podejmujący ten wątek zwracają uwagę, iż Prawodawca w przytoczonym kanonie z jednej strony staje w obronie życia ludzkiego², z drugiej zaś pragnie on chronić świętość życia małżeńskiego³. Inni natomiast podkreślają, iż tytuł ten znalazł swoje miejsce w katalogu przeszkód ze względu na możliwość powstania skandalu⁴.

¹ Szerzej na ten temat zob. D. Salachas, *De matrimonio*, w: *Commento al Codice dei Canonici delle Chiese Orientali*, pod red. P. Pinto, Città del Vaticano 2001, s. 679.

² Zob. F. Bersini, *Il diritto canonico matrimoniale*, Torino 1994, s. 86.

³ Zob. F. Aznar Gil, *Derecho Matrimonial Canónico*, t. 1, Salamanca 2001, s. 423.

⁴ Zob. P. Pellegrino, *Gli impedimenti relativi alla dignità dell'uomo nel matrimonio canonico*, Torino 2000, s. 115-116; P. Moneta, *Il matrimonio*, w: *Il diritto nel mistero della Chiesa*, Roma 1992, s. 212.

Należy jednocześnie dodać, iż normatywne ujęcie tej przeszkody w Kodeksie Jana Pawła II z 1983 r. znacznie odbiega od tego, które występowało kodyfikacji Pio – Benedyktyńskiej z 1917 r.⁵ Prawodawca bowiem w kan. 1075 KPK uwydatnił także znaczenie cudzołóstwa. Otóż w myśl ówczesnych rozwiązań przeszkoda występku mogła również powstać w wyniku cudzołóstwa połączonego z obietnicą wzajemnego zawarcia związku małżeńskiego po śmierci małżonka, bądź też cudzołóstwa związanego z usiłowaniem zawarcia małżeństwa nawet cywilnego, a także cudzołóstwa złączonego z małżonkobójstwem dokonany przez jedną ze stron⁶.

Ustawodawca w obowiązującej kodyfikacji nie przyznał waloru prawnego przytoczonym figurom (kan. 1090 KPK). Albowiem z funkcjonującego ujęcia normatywnego zniknęła kwestia cudzołóstwa, która z punktu widzenia historycznego była elementem bazowym trzech pierwszych figur przeszkody małżonkobójstwa⁷.

F. Aznar Gil uważa, iż Prawodawca celowo nie przyznał znaczenia prawnego cudzołóstwu, aby tym sposobem nie pomnażać ilości małżeństw nieważnych⁸.

Zdaniem U. Navarrete, rozwiązania zawarte w nowym Kodeksie z 1983 r. znaczenie uprościły interpretację tego tytułu prawnego. We współczesnej kanonistyce przedmiotu sporu nie stanowią już kwestie związane z pojmowaniem normatywnego określenia *usiłowanie zawarcia małżeństwa*. Ponadto, wśród kanonistów nie toczy się również polemika dotycząca współzależności zachodzącej pomiędzy cudzołóstwem a małżonkobójstwem⁹.

W Kodeksie z 1983 r. zostały skodyfikowane jedynie dwie figury przeszkody występku. Pierwsza z nich wiąże się z dokonaniem przestępstwa o charakterze indywidualnym (kan. 1090 § 1 KPK) zaistnienie natomiast drugiej figury uzależnione jest od współudziału bądź to fizycznego lub też moralnego osób w czynie przestępczym (kan. 1090 § 1 KPK).

⁵ Zob. R. Puza, *Katholisches Kirchenrecht*, Heidelberg 1993, s. 360.

⁶ Zob. F. Bączkiewicz, F. Baron, W. Stawinoga, *Prawo kanoniczne*, t. 2, Opole 1958, s. 232-233. Szerzej na ten temat zob. W. Góralski, *Małżeństwo (kan. 1055-1165)*, w: Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, t. 3, Lublin 1986, s. 249.

⁷ Pellegrino, dz. cyt., s. 102.

⁸ Aznar Gil, dz. cyt., s. 421.

⁹ Zob. U. Navarrete, *Aetas (can. 1083) raptus (can. 1089), crimen (can. 1090)*, w: *Diritto matrimoniale canonico*, t. 1, Città del Vaticano 2002, s. 412.

Podjmując szczegółową analizę rozwiązań zawartych w kan. 1090 §§ 1-2 KPK pragniemy skoncentrować swą uwagę na następujących wątkach tematycznych, założeniach generalnych, formach występku, źródłach pochodzenia przeszkody, a także na zasadach dyspensowania.

2. Założenia generalne

Zasygnalizowaliśmy już, iż w kan. 1090 KPK zostały skodyfikowane dwie postacie przeszkody występku. Otóż pierwsza z nich dotyczy przestępstwa o charakterze indywidualnym (kan. 1090 § 1 KPK), druga natomiast wiąże się ze współdziałaniem w przestępstwie¹⁰. Trafnie zauważył K. Lüdicke, iż dyspozycja zawarta w kan. 1090 § 1 KPK posiada charakter prewencyjny, figura natomiast ujęta w kan. 1090 § 2 KPK posiada charakter represyjny¹¹.

Poddając wstępnej analizie treść przytoczonych regulacji należy stwierdzić, iż w wymienionych figurach występują pewne elementy wspólne.

Prawodawca bowiem z jednej strony postanowił, iż śmierć powinna zostać zadana współmałżonkowi, z drugiej zaś strony z punktu widzenia prawa substancjalnego musiałyby dojść do dokonania przestępstwa.

W pierwszej z wymienionych przesłanek został określony status ofiary przestępstwa. Otóż Ustawodawca w kan. 1090 §§ 1-2 KPK postanowił, iż śmierć powinna być zadana bądź to małżonkowi, bądź też współmałżonkowi. Oznacza to więc, iż w momencie dokonania przestępstwa osoba ta musiałyby pozostawać w związku ważnym¹². A zatem przeszkoda występku nie wystąpiłaby wówczas, gdy stwierdzono by nieważność małżeństwa, bądź też jeśli spotkalibyśmy się ze związkiem mniemanym (kan. 1061 § 3 KPK)¹³.

Zasygnalizowaliśmy już, iż substancjalnie podjęte działanie powinno być czynem przestępczym. Przeszkoda małżonkobójstwa jest przestępstwem przeciw tak cennemu dobru jakim jest życie człowie-

¹⁰ Aznar Gil, dz. cyt., s. 421.

¹¹ Zob. K. Lüdicke, *Heiligensam: Ehe*, w: Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici, pod red. K. Lüdicke, t. 4, Essen 1985-, ad 1090 nr 4.

¹² Bersini, dz. cyt., s. 85.

¹³ Aznar Gil, dz. cyt., s. 421.

ka (kan. 1397 KPK)¹⁴. Zdaniem J. Syryjczyka, *umyślne i bezprawne pozbawienie życia człowieka [...] należy do najcięższych przestępstw kościelnych*¹⁵.

A zatem z punktu widzenia prawa karnego popełniony czyn powinien spełniać warunki o których mowa w kan. 1321 § 1 KPK¹⁶. Z drugiej zaś strony należy podkreślić, iż przeszkoda o której mowa w kan. 1090 KPK powstaje wyłącznie w ściśle określonych okolicznościach. To znaczy, skutki prawne następują jedynie wówczas, gdy czyn przestępczy został dokonany, tzn. doprowadzono do śmierci osoby, którą zamierzano zamordować. A zatem w sensie negatywnym, takich warunków nie spełniloby usiłowanie popełnienia zabójstwa¹⁷, zabójstwo chybione¹⁸, bądź też wystąpienie zgonu na skutek innej przyczyny, np. wskutek nieudolnego działania lekarza¹⁹.

Wreszcie należy dodać, iż zaistnienie tej przeszkody nie jest uzależnione od płci przestępcy (przestępców). Albowiem Prawodawca w kan. 1090 §§ 1-2 KPK nie określił płci osób dokonujących czynu przestępczego. Posiłkuje się on przecież określeniami o charakterze generalnym typu: 1) *Kto ze względu na zawarcie małżeństwa z określoną osobą, zadaje śmierć jej współmałżonkowi lub własnemu [...]*, a także 2) *nieważnie usiłują zawrzeć małżeństwo ci [...]*. Oznacza to zatem, iż małżonkóbstwa mogliby dokonać zarówno mężczyzna, jak i kobieta²⁰.

3. Formy małżonkóbójstwa

Nadmieniliśmy już wyżej, iż w kan. 1090 §§ 1-2 KPK zostały skodyfikowane dwie postacie przeszkody występku, tzn. pierwsza z nich doty-

¹⁴ Bersini, dz. cyt., s. 86. Zob. także: J. Syryjczyk, *Kanoniczne prawo karne. Część szczególna*, Warszawa 2003, s. 169; J. Bañares, *Comentario al can. 1090*, w: *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, pod red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez – Ocaña, t. 3, Pamplona 1996, s. 1195.

¹⁵ Syryjczyk, dz. cyt., s. 170.

¹⁶ Aznar Gil, dz. cyt., s. 421. Szerzej na temat prawnokanonicznego rozumienia przestępstwa zob. Z. Suhecki, *Le sanzioni penali nella Chiesa*, t. 1, Libreria Editrice Vaticana 1999, s. 49-68; F. Nigro, *De subiecto poenalibus sanctionibus obnoxio*, w: *Commento al Codice di Diritto Canonico*, pod red. P. V. Pinto, t. 1, Città del Vaticano 2001, s. 766-768.

¹⁷ Zob. J. Castaño, *Legislación matrimonial de la Iglesia*, Salamanca 1994, s. 216.

¹⁸ Góralski, dz. cyt., s. 250.

¹⁹ Pellegrino, dz. cyt., s. 106.

²⁰ Aznar Gil, dz. cyt., s. 422.

czy małżonkobójstwa o charakterze indywidualnym, druga natomiast wiąże się przestępstwem powstałym na skutek współudziału osób.

3.1. Małżonkobójstwo o charakterze indywidualnym

Figura ujęta przez Prawodawcę w kan. 1090 § 1 KPK posiada ściśle określoną charakterystykę, tzn. 1) małżonkobójstwo powinno być dokonane w celu zawarcia małżeństwa z określoną osobą; 2) ofiarą czynu przestępczego powinien być własny małżonek lub też współmałżonek osoby z którą sprawca czynu pragnie zawrzeć związek małżeński.

Przytoczone już przesłanki domagają się jednak dalszego uszczegółowienia.

Stwierdziliśmy, iż jednym z zasadniczych elementów analizowanej formy małżonkobójstwa jest zamiar zawarcia małżeństwa. W konsekwencji więc przeszkoda nie powstałaby wówczas, gdyby przestępca w momencie dokonania czynu nie posiadał takiej intencji²¹. Oznacza to zatem, iż takie zamierzenie powinno zostać powzięte bądź to przed dokonaniem przestępstwa lub też w momencie dokonania czynu przestępczego²². Następstw jurydycznych nie spowodowałoby więc podjęcie decyzji co do zawarcia małżeństwa po dokonaniu przestępstwa²³.

Z drugiej strony należy podkreślić, iż przeszkoda ta nie wystąpiłaby również wtedy, gdyby przestępstwo zostało dokonane z innych motywów. W literaturze przytacza się różnorakie powody, takie jak np. nienawiść, złość, zemstę²⁴, a także zamiar rozejścia się małżonków²⁵. Trafnie zauważył K. Lüdicke, iż w takiej sytuacji nie wystąpiłaby przeszkoda występku, lecz przeszkoda węzła małżeńskiego (kan. 1085 KPK)²⁶.

W tym miejscu należy jednak zauważyć, iż analizowana przesłanka nie wyczerpuje całej złożoności zagadnienia. Ustawodawca bowiem w sformułowaniu kan. 1090 § 1 KPK postanowił, iż zamiar zawarcia małżeństwa powinien dotyczyć określonej osoby²⁷. A zatem następstw

²¹ Pellegrino, dz. cyt., s. 107; Bañares, *Comentario al can. 1090*, dz. cyt., s. 1194.

²² Bersini, dz. cyt., s. 85.

²³ Pellegrino, dz. cyt., s. 107; Bañares, *Comentario al can. 1090*, s. 1194.

²⁴ Pellegrino, dz. cyt., s. 107; Aznar Gil, dz. cyt., s. 422.

²⁵ Lüdicke, dz. cyt., ad 1090 nr 2.

²⁶ Tamże.

²⁷ Bersini, dz. cyt., s. 85.

prawnych nie powodowałyby powzięcie intencji generalnej co do zawarcia małżeństwa z bliżej nieokreśloną osobą²⁸. Przesiępcą więc w momencie dokonywania czynu powinien pragnąć zawrzeć związek małżeński z wdową po zamordowanym mężu, bądź też z wdowcem po zamordowanej żonie²⁹.

W analizie interesującej nas kwestii nie można pominąć jeszcze jednego wątku, związanego z jednostronnym charakterem podejmowanej decyzji. Otóż w analizowanej hipotezie nie jest rzeczą konieczną wystąpienie paktu między stronami co do przyszłego małżeństwa. Wiadomo już, iż kwestia współdziałania osób w dokonanym przestępstwie została ujęta w sformułowaniu kan. 1090 § 2 KPK. A zatem przeszkoda małżonkobójstwa zaistniałaby także wtedy, gdy druga strona byłaby nieświadoma popełnionego przestępstwa³⁰, bądź też wyrażałaby sprzeciw co do planowanego czynu przestępczego³¹.

Nie do końca można zgodzić się z opinią wyrażoną przez P. Pellegrino, w myśl której przestępstwa mogłaby dokonać również osoba trzecia³². Taki sposób interpretacji nie jest zgodny z brzmieniem kan. 1090 § 1 KPK. W regulacji tej bowiem Ustawodawca postanowił *kto ze względu na zawarcie małżeństwa [...] zadaje śmierć jej współmałżonkowi lub własnemu*. Wydaje się, iż P. Pellegrini dokonał szerokiej interpretacji dyspozycji zawartej w przepisie. Otóż taki sposób wykładni nie koresponduje z założeniami generalnymi co do sposobu interpretacji ustaw, zawartymi w kan. 18 KPK. Wprowadzona przez Prawodawcę przeszkoda występku jest typową ustawą ograniczającą swobodne wykonywanie uprawnień. A zatem zgodnie z zamysłem Ustawodawcy ta kategoria ustaw powinna podlegać ścisłej interpretacji.

3.2. Małżonkobójstwo powstałe w wyniku współdziałania osób

Prawodawca w kan. 1090 § 2 KPK skodyfikował drugą figurę przeskody występku. Przypomnijmy, postanowił on *nieważnie również usi-*

²⁸ Pellegrino, dz. cyt., s. 105.

²⁹ Pellegrino, dz. cyt., s. 107; Bañares, *Comentario al can. 1090*, dz. cyt., s. 1194.

³⁰ Pellegrino, dz. cyt., s. 107.

³¹ Pellegrino, dz. cyt., s. 107; Bañares, *Comentario al can. 1090*, s. 1194.

³² Pellegrino, dz. cyt., s. 107. Autor ten stwierdził: „[...] e non è neppure necessario che il crimine sia compiuto personalmente da coniugicida, il quale può farlo realizzare da una terza persona [...]”.

lują zawrzeć małżeństwo ci, którzy poprzez fizyczny lub moralny współudział spowodowali śmierć współmałżonka.

Zauważamy, iż Ustawodawca w przytoczonej hipotezie uwydatnił walor współdziałania osób w czynie przestępczym.

Podjmując szczegółową interpretację brzmienia tej normy na wstępie należy zauważyć, iż w jej dyspozycji nie pojawiło się określenie *intuitu matrimonii*, występujące w figurze ujętej w kan. 1090 § 1 KPK.

W tym przypadku powstaje więc wątpliwość prawna, którą można byłoby sformułować za pomocą pytania: czy w drugiej postaci przeszkody małżonkobójstwa *zamiar zawarcia małżeństwa* jest elementem istotnym?

Próbując rozwiązać zaistniałą trudność pragniemy powołać się na reguły interpretacyjne zawarte w kan. 14 i 18 KPK. Otóż w myśl pierwszej zasady, *w wątpliwości prawnej ustawy nie obowiązują nawet unieważniające i uniezdalniające.*

Należy zauważyć, iż prezentowana przeszkoda jest typową ustawą unieważniającą (kan. 10 KPK). Oznacza to zatem, iż w tym przypadku ów hipotetyczny wymóg nie posiadałby znaczenia prawnego.

Należy jednocześnie dodać, iż pomocnym w rozwiązaniu powstałych wątpliwości staje się również nawiązanie do przytoczonych już wyżej reguł interpretacyjnych skodyfikowanych w kan. 18 KPK. Przypomnijmy, w myśl tych zasad ustawy ograniczające swobodne wykonywanie uprawnień należy interpretować w sposób ścisły. Jeśli zatem termin *ze względu na zawarcie małżeństwa* nie został zawarty w brzmieniu kan. 1090 § 2 KPK, to tym samym nieuprawnioną byłaby wykładnia szeroka przyznająca walor prawny temu określeniu.

Zdaniem U. Navarrete, występujący w normie brak tego pojęcia nie wynika z przeoczenia, lecz jest następstwem świadomej decyzji podjętej przez Konsultorów podczas prac nad rewizją Kodeksu z 1917 r.³³

F. Bersini zastanawiając się nad racjami prawnymi przemawiającymi za takim rozwiązaniem stwierdził, iż wzajemna współpraca fizyczna lub moralna osób jest następstwem na tyle ciężkim, iż Prawodawca podjął w tej sytuacji decyzję o wprowadzeniu przeszkody, uznając jednocześnie za niekonieczne wprowadzenie dodatkowego wymogu dotyczącego zamiaru zawarcia małżeństwa³⁴.

³³ Navarrete, dz. cyt., s. 413-414.

³⁴ Bersini, dz. cyt., s. 85-86. Autor ten stwierdził: „La mutua collaborazione fisica o morale nell’uccisione del coniuge è il dilito così grave che invalida il matrimonio tra i due anche se non avevano l’intenzione di contrarre tra di loro matrimonio”.

Reasumując należy stwierdzić, iż przeszkoda występku powstałaby wówczas, gdyby popełniający przestępstwo nie posiadał intencji zawarcia związku małżeńskiego. Innymi słowy, zamiar zawarcia małżeństwa nie jest elementem istotnym analizowanej figury³⁵.

Kontynuując wykładnię kan. 1090 § 2 KPK powinniśmy jeszcze skoncentrować swą uwagę na kwestii normatywnego znaczenia określenia *fizyczny lub moralny współdział*.

Otóż w myśl opinii J. Bañaresa, z punktu widzenia prawa substancjalnego ze współdziałaniem mamy do czynienia wtedy, gdy u obydwu stron istnieje poznanie oraz aprobatą celowości działania. W konsekwencji więc, jeśli co najmniej jedna ze stron byłaby nieświadoma popełnianego czynu, bądź też wyrażałaby dezaprobatę lub też nie podejmowałaby współpracy przynajmniej na sposób moralny, to wtedy nie można byłoby mówić o następstwach jurydycznych, o których traktuje Prawodawca w kan. 1090 § 2 KPK³⁶.

Z fizycznym współdziałaniem spotykamy się wówczas, jeśli osoby podejmujące działanie stają się sprawcami materialnymi przestępstwa. Współdziałanie zaś moralne wystąpiłoby wtedy, gdy osoby te zleciłyby komuś innemu dokonanie przestępstwa, podburzałyby do dokonania tego czynu³⁷,

Wreszcie należy dodać, iż autorami formalnymi lub intencjonalnymi czynu z jednej strony powinien być jeden z małżonków, z drugiej zaś mogłaby być nim również inna osoba³⁸.

4. Źródło pochodzenie przeszkody

Kanoniści w zasadzie są zgodni w tym, iż przeszkoda występku pochodzi z prawa pozytywnego. Innymi słowy, została ona wprowadzona do katalogu przeszkód przez Prawodawcę kościelnego³⁹.

Wydaje się, iż zasadność takiego stanowiska wynika z wnioskania dedukcyjnego. Sam Prawodawca bowiem uwydatnił w sposób wyraźny możliwość dyspensowania. Albowiem w przypadku zaistnienia prze-

³⁵ Navarrete, dz. cyt., s. 412.

³⁶ Bañares, *Comentario al can. 1090*, dz. cyt., s. 1194.

³⁷ Bersini, dz. cyt., s. 85.

³⁸ Aznar Gil, dz. cyt., s. 422-423.

³⁹ Bersini, dz. cyt., s. 86; Aznar Gil, dz. cyt., s. 122.

szkody występku kompetencję taką posiada Stolica Apostolska. (kan. 1078 § 2, n. 2 KPK).

W tym miejscu należy przypomnieć, iż z definicji legalnej dyspensy zawartej w kan. 85 KPK wynika, iż dyspensa jest niczym innym jak rozluźnieniem ustawy czysto kościelnej. Oznacza to zatem, iż nie można podjąć takiej decyzji w odniesieniu do dyspozycji wpływających bądź to z prawa naturalnego lub też prawa Bożego pozytywnego. Oznacza to zatem, iż przeszkoda o której mowa w kan. 1090 §§ 1-2 KPK pochodzi z pozytywnej interwencji Ustawodawcy.

Jeśli więc przeszkoda małżonkobójstwa pochodzi z prawa pozytywnego, to dyspozycje zawarte w kan. 1090 §§ 1-2 KPK dotyczą tych wszystkich, którzy podlegają ustawom kościelnym, a więc katolików (kann. 11, 1059 KPK)⁴⁰.

Trafnie zauważyli A. Abate oraz F. Bersini, iż podczas wystąpienia występku o charakterze indywidualnym jest rzeczą konieczną aby popełniający przestępstwo był katolikiem⁴¹. W przypadku zaś pojawienia zjawiska współdziałania osób w przestępstwie wystarczy aby przynajmniej jedna z osób współdziałających była katolikiem⁴².

W konsekwencji więc przeszkoda nie powstałaby wówczas, gdy w momencie popełniania przestępstwa autor czynu nie byłby katolikiem. Co więcej, zaistniały stan faktyczny nie uległby zmianie, gdyby osoba ta przystąpiła następnie do Kościoła katolickiego⁴³.

5. Zasady dyspensowania

Przeszkoda występku posiada charakter trwały, tzn. ustępuje wraz z upływem czasu⁴⁴. Stąd też osoba lub też osoby dotknięte tą przeszkodą nie mogłyby ważnie zawrzeć małżeństwa jeśli nie uzyskałaby dyspensy.

Zasygnalizowaliśmy już, iż w przypadkach zwyczajnych władzę dyspensowania posiada Stolica Apostolska (kan. 1078 § 2, n. 2 KPK).

⁴⁰ Castaño, dz. cyt., s. 216.

⁴¹ Zob. C. Lefebvre, *De impedimentis dirimentibus in specie*, w: *Commento al Codice di Diritto Canonico*, pod red. P. Pinto, t. 1, Città del Vaticano 2201, s. 646.

⁴² Zob. A. Abate, *Il matrimonio nella nuova legislazione canonica*, Roma 1985, s. 122; Bersini, dz. cyt., s. 86.

⁴³ Bersini, dz. cyt., s. 86.

⁴⁴ Tamże.

W przypadku zaistnienia przestępstwa o charakterze publicznym kompetencję taką posiada Kongregacja do Spraw Kultu Bożego oraz Dyscypliny Sakramentów. Jeśli natomiast przestępstwo miałooby charakter tajny, to taką decyzję mogłaby podjąć Penitencjaria Apostolska⁴⁵.

Zdaniem F. Aznar Gila, takie obostrzenie wynika z dwóch przesłanek, tzn. ciężkości przestępstwa, a także z niebezpieczeństwa zaistnienia skandalu⁴⁶.

F. Bersini zwrócił uwagę, iż bardzo trudno jest uzyskać dyspensę jeżeli przestępstwo miało charakter publiczny⁴⁷. W przypadku natomiast czynu przestępczego o charakterze tajnym Stolica Apostolska udziela wyłącznie dyspensy z bardzo poważnych powodów⁴⁸.

Należy jednocześnie dodać, iż w sytuacji zaistnienia niebezpieczeństwa śmierci, a także w przypadku przynaglającym należałoby zachować rozwiązania zawarte w kann. 1079-1082 KPK⁴⁹. Szczegółowej omówienie zasad dyspensowania przekracza jednak zakres tego opracowania.

6. Zakończenie

Prawodawca wprowadzając do katalogu przeszkód przeszkodę występku stanął w obronie tak cennej wartości jaką jest życie ludzkie. Funkcjonującą w systemie kanonicznego prawa małżeńskiego przeszkoda ma charakter sankcji względem sprawy (sprawców) przestępstwa.

Należy jednocześnie dodać, iż w porządku kanonicznym interwencja Ustawodawcy w tej materii nie dotyczy wyłącznie instytucji małżeństwa, lecz dotyczy także innych obszarów ludzkiego działania. Prawodawca bowiem wprowadził nieprawidłowość do przyjęcia święceń (kann. 1041, n. 4, 1044 § 1, n. 3 KPK), a także nakazał wydalenie członka z instytutu zakonnego oraz stowarzyszenia życia apostołskiego (kann. 695 §. 1 1, 729, 746 KPK).

⁴⁵ Szerzej na ten temat zob. Lüdicke, dz. cyt., ad 1090 nr 5.

⁴⁶ Aznar Gil, dz. cyt., s. 424.

⁴⁷ Bersini, dz. cyt., s. 86. Autor ten stwierdził: „[...] la quale difficilmente suole quando l'uxoricidio è pubblico [...]”.

⁴⁸ Aznar Gil, dz. cyt., s. 424.

⁴⁹ Tamże.

Prezentowana przeszkoda pochodzi z prawa pozytywnego. Oznacza to zatem, iż wiąże ona wyłącznie katolików (kann. 11, 1059 KPK).

Impedimento del crimine (can. 1090 §§ 1-2 CIC)

L'autore ha compiuto un'analisi delle disposizioni contenute nel can. 1090 §§ 1-2 CIC. L'oggetto specifico dello studio sono i seguenti temi: principia fondamnetali, forme dell'uccisione del coniuge, origine dell'impedimento come anche le condizioni della dispensa.

Dall'analisi risulta che l'impedimento del crimine è di diritto positivo ecclesiastico. Fissando questo impedimento, il Legislatore ha voluto contribuire alla difesa del bene tanto prezioso qual'è la vita umana. Perciò questo impedimento possiede carattere di una sanzione nei confronti degli autori del crimine.